

Patruljehunden som maktmiddel

**-Muligheter og begrensninger innenfor de rettslige
rammene**

Juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2019

Kand.nr: 943

Antall ord: 6596

Innholdsfortegnelse

1 INNLEDNING	3
1.1 INNLEDNING	3
1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING	3
1.3 DEFINISJON AV «BRUK AV PATRULJEHUND SOM MAKTMIDDEL»	4
1.4 METODE	5
2 MAKTPYRAMIDEN OG PATRULJEHUNDENS BRUKSOMRÅDE	7
2.1 MAKTPYRAMIDEN	7
2.2 PATRULJEHUNDENS BRUKSOMRÅDE OG DENS PLASSERING PÅ MAKTPYRAMIDEN	8
3 DRØFTING AV RETTSKILDENE	11
3.1 KORT OM INNGREPSHJEMLER	11
3.2 POLITIETS MAKTUTØVELSE GENERELT	11
3.3 MAKTUTØVELSE MED PATRULJEHUND	13
3.3.1 <i>Nødvendighet</i>	13
3.3.2 <i>Forholdsmessighet og forsvarlighet</i>	15
3.3.3 <i>Oppsummering av maktutøvelse med patruljehund</i>	16
3.4 VURDERING AV VILKÅRENE I §6	17
3.4.1 <i>Hvor risikofyllt maktbruken/metoden er</i>	18
3.4.2 <i>Risikoen for skader på utenforstående</i>	18
3.4.3 <i>Tjenestepersonens trening og erfaring</i>	19
3.5 MOMENTER FRA TINGRETTSDOM	20
4 KONKLUSJON	21
5 LITTERATURLISTE	23
5.1 LOVVERK OG INSTRUKS.....	23
5.2 RETTSAVGJØRELSE OG SPESIALENHETEN.....	23
5.3 LITTERATUR	24
5.4 ANNEN INFORMASJONSKILDE	25

1 Innledning

1.1 Innledning

Denne oppgaven handler om politiets bruk av hund som maktmiddel i Norge. Etter politiloven har politiet adgang til å anvende fysisk makt overfor personer og er således det eneste organet i Norge som har lov å utøve vold mot andre, det såkalte voldsmonopolet. I straffeloven §271 heter det at det å fysisk krenke andre er straffbart.¹ Politiloven §6 gir imidlertid politiet lovlig adgang til å begå kroppskrenkelser, eller bruke makt, hvis situasjonen tilsier at slik bruk er nødvendig og forsvarlig.²

Politiet har lov til å benytte hund som et maktmiddel. Politihunder blir brukt til mye innen politiet. Alt fra forebyggende oppgaver og søk etter personer, til angrep på personer.³ Politiets bruk av makt generelt er regulert i politiloven §6, mens bruk av patruljehund som maktmiddel er regulert av både pl.§6 og instruks fra Politidirektoratet.⁴ POD viser i denne instruks til hundeloven som regulerer hundehold i Norge, og spesifiserer at hundeloven §3 også gjelder for patruljehunder.⁵ Hul.§3 sier at hundeholder skal sørge for at hunden ikke skader folk, dyr, eiendom eller ting. Den skal ikke være til urimelig ulempe for folk og miljø, til slutt skal den heller ikke skape utrygghet.⁶ Dette er aktsomhetsloven for hundeholdere og gjelder alltid, også for politiet i situasjoner hvor hunden blir brukt som et maktmiddel.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Problemstillingen for denne oppgaven er: «Hvilke muligheter og begrensninger har politiet for bruk av patruljehunder som maktmiddel?». Problemstillingen reiser spørsmål ved om det finnes en klar grense mellom lovlig og ulovlig maktanvendelse med patruljehunden. For å belyse dette vil jeg drøfte hvordan politiets bruk av patruljehund er regulert i loven og hvordan dette ser ut i praksis. Jeg vil også komme litt inn på om lovverket tydeliggjør mulighetene og begrensningene på en god måte.

---

¹ Straffeloven 2005:§271

² Politiloven 1995:§6

³ Politihøgskolen 2014:1

⁴ Politidirektoratet 2017:6-7

⁵ Politidirektoratet 2017:7

⁶ Hundeloven 2003:§3

Oppgaven er begrenset til å gjelde politiets patruljehunder. Jeg vil primært se på politiets bruk av hund i situasjoner der hunden anses som et maktmiddel. Hovedvekten vil ligge på den fysiske makten hund og fører utøver. Dette kan for eksempel være situasjoner der hunden blir brukt under pågrep eller det trues med bruk av hund. Dette er hunder som er trent til å utføre fysiske angrep på personer som å bite i armer eller ben. Narkotikahunder, våpenhunder, bombehunder eller andre hunder i politiet vil ikke bli drøftet i denne oppgaven.

Nødvergeparagrafen⁷ er en bestemmelse som ikke lenger er nødvendig for å hjemle politiets bruk av makt da politiloven §6 er tilstrekkelig for å hjemle politiets fysiske maktanvendelse. Høyesterett har sagt at politiets maktbruk skal vurderes etter kriteriene i pl. §6: «*Etter at vi i 1995 fikk politiloven med dens prinsipper for hvordan politiet skal opptre, også ved maktutøvelse, må det derfor være kriteriene i denne bestemmelsen som politiets handlinger må vurderes ut fra og ikke reglene i straffeloven § 48 tredje ledd.*».⁸ Også Fredriksen og Spurkland skriver følgende: «*Bruk av fysisk makt har den nødvendige hjemmel i § 6 fjerde ledd[...]*».⁹ Selv om det vil finnes situasjoner hvor politiet må påberope seg nødverge for å gå straffri etter maktanvendelse vil jeg av plassmangel ikke drøfte nødverge som en del av politiets maktbruk med patruljehund.

1.3 Definisjon av «Bruk av patruljehund som maktmiddel»

Politidirektoratet har definert hva som menes med bruk av patruljehund som maktmiddel.

«Med bruk av patruljehund som maktmiddel menes situasjoner hvor patruljehunden brukes aktivt i politiets tjenesteutførelse/handling for å sikre kontroll over person, samt i situasjoner hvor hunden på eget initiativ forsvarer hundeføreren eller seg selv mot angrep fra andre.»¹⁰

Definisjonen er vid, men forståelig. Patruljehunden brukes som et maktmiddel hvis formålet med bruken er å sikre kontroll over en person. Det betyr fysisk maktanvendelse, som i hovedsak består av å bite personer. Trusler om bruk av patruljehund dersom personen ikke gjør som pålagt vil også favnes av denne definisjonen. Patruljehunden blir klassifisert som et skarpt maktmiddel og den har et stort skadepotensial.¹¹

---

⁷ Straffeloven 2005:§18

⁸ Høyesterett 2007-08-23:Punkt 18

⁹ Fredriksen og Spurkland 2014:236. Sitatet referer til Politiloven 1995:§6

¹⁰ Politidirektoratet 2017:7

¹¹ Auglend, Mæland & Røsandhaug 2004:439-440

Videre legger jeg til grunn at ordet maktmiddel i denne forstand betyr fysisk maktanvendelse og ikke straffeprosessuelle maktmidler.¹²

1.4 Metode

Dette er en juridisk oppgave og jeg har brukt juridisk metode for å besvare denne oppgaven. Videre følger en oppsummering av de rettskildene som ligger til grunn for denne drøftelsen.

Grunnloven er Norges øverste lov og den fastslår at inngrep gjort overfor den enkelte må ha grunnlag i lov, også kalt legalitetsprinsippet.

*«Myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov.»*¹³

Dette følger også av Den Europeiske Menneskerettskonvensjonen artikkel 5 som er gjort til norsk lov i menneskerettsloven §2.¹⁴

Uten en hjemmel kan ikke norske myndigheter gjøre inngrep overfor personer i Norge. Politiet er en myndighet og dermed gjelder dette i høyeste grad politiet. Bruk av patruljehund som et maktmiddel må sies å være et inngrep overfor en annen, og kan således ikke brukes uten hjemmel i lov.

Hovedhjemmelen for politiets adgang til å benytte makt finnes politiloven §6, 4.ledd. Den sier at politiet kan bruke makt i den grad det er nødvendig og forsvarlig.¹⁵ Det er pl.§6 som er hovedhjemmelen for at politiet kan bruke makt og vil utgjøre hovedvekten av drøftelsen rundt bruk av patruljehund som maktmiddel. Politihund er ikke nevnt spesifikt i hverken pl.§6 eller dens forarbeider, men den er i høyeste grad gjeldende for patruljehunder da pl.§6 gjelder maktbruk generelt.

---

¹² I juridisk forstand finnes det to forskjellige betydninger av ordet «maktmidler». Det ene er straffeprosesslovens maktmidler som pågrepelse, ransaking og beslag etc. jf. straffeprosessloven 1981:fjerde del. Det andre er politilovens bruk av maktmidler som innebærer fysisk maktanvendelse overfor en eller flere personer.

¹³ Grunnloven 1814:§113

¹⁴ Menneskerettsloven 1999:§2, jf. vedlegg 2.

¹⁵ Politiloven 1995:§6, 4.ledd

PODs instruks om bruk av enkelte typer maktmidler¹⁶ regulerer politiets praksis for hvordan patruljehunden skal brukes i tjeneste. Instruksene har fått et eget avsnitt om bruk av patruljehunden som maktmiddel. Patruljehunden vil også kunne bli brukt til oppgaver der den ikke er klassifisert som et maktmiddel i henhold til denne instruks, dermed er ikke all bruk av patruljehund instruksfestet. Dette er meg bekjent det første nasjonale instruksverket for bruk av hund i politiet. Spesialenheten har blant annet i 2008 etterspurt et instruksverk for bruk av politihund da mangelen på regulering «ble pekt på som kompliserende».¹⁷ Denne instruks vil også være sentral i denne oppgaven.

Det finnes svært få domsavgjørelser for feil bruk av patruljehund. Jeg fant kun en dom fra tingretten. En tingrettsdom er som regel ikke den beste rettskilden innenfor jussen, men siden det ikke finnes hverken høyesterettsdommer eller lagmannsrettsdommer på feil bruk av patruljehund velger jeg å ta den med. Tiltalte i denne tingrettsdommen har dog gått langt ut over det som er lovlig bruk av patruljehund, noe som gjør at denne dommen har begrenset verdi for grensegangen mellom lovlige og ulovlige inngrep med patruljehund.

Spesialenheten for politisaker er den instansen som etterforsker politiet i saker der det er grunn til å undersøke om politiet har gjort noe straffbart. Således vil det være spesialenheten som avgjør om det skal tas ut tiltale mot polititjenestepersoner. I forbindelse med bruk av ulovlig makt vil en tiltale ikke skje etter politiloven §6, men etter straffelovens §171 som omhandler tjenestefeil.¹⁸ Det som er viktig å merke seg er at vilkår for straff er høyere enn hva som er gjeldene vilkår for lovlig maktutøvelse etter pl.§6. Det vil si at et inngrep kan være ulovlig men likevel ikke straffbart. Derfor vil saker fra spesialenheten være av interesse selv om det ikke tas ut tiltale og saker som er sendt til administrativ gjennomgang av distriktet er av spesielt stor interesse. Dette er saker som er ikke er alvorlige nok til en tiltale, men likevel er på grensen for hva som er lovlige inngrep. Saker med uheldig utfall der tjenestepersoner ikke kan klandres vil også være aktuelt for en administrativ gjennomgang.

Jeg har også søkt støtte i juridisk litteratur. Juridisk litteratur er en god kilde til å utdype mening og forståelse av lovene og forskriftene.

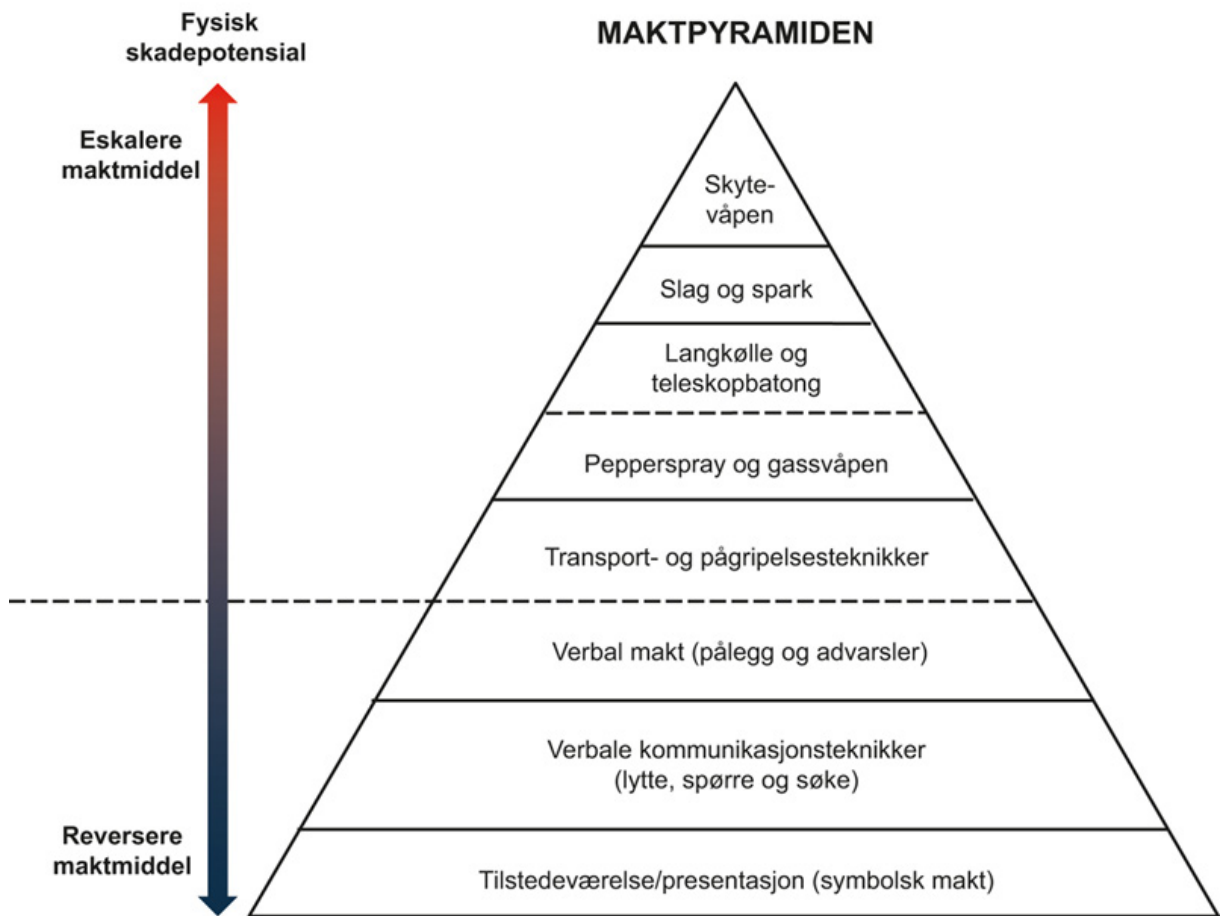
¹⁶ Politidirektoratet 2017:7

¹⁷ Spesialenheten 2008: Sak Nr.1. Ref. Nr.10240804

¹⁸ Straffeloven 2005:§171

2 Maktpyramiden og patruljehundens bruksområde

2.1 Maktpyramiden

Figur 1: Maktpyramiden¹⁹

For å illustrere politiets muligheter og begrensinger for maktbruk, har jeg valgt å bruke en illustrasjon kalt «maktpyramiden» av Lie og Lagestad²⁰. Modellen illustrerer politiets hjemler for, og alvorlighetsgrad av inngripen politiets maktbruk potensielt kan ha på personer maktbruk blir anvendt mot. Nederst på pyramiden ser vi tilstedeværelse som normalt vil være et lite inngrep, skadepotensialet er lavt og det er vide hjemler for å være tilstede. På toppen råder bruk av skytevåpen. Bruk av skytevåpen er selvsagt svært inngripende og har også et høyt skadepotensial med fare for dødelig utfall. Maktpyramiden illustrerer politiets bruk av makt på en svært god måte og gir et praktisk og enkelt innblikk i politiets hjemmelsgrunnlag for bruk av makt. Altså, jo høyere opp på pyramiden man kommer jo mer inngripende og

¹⁹ Lie og Lagestad. 2011:10. Bilde er hentet fra NOU 2017:9:61

²⁰ Lie og Lagestad. 2011:10-14

alvorlig er inngrepet fra politiet og dermed er også terskelen og hjemmelen for å bruke maktmiddelet strengere.

Maktpyramiden er ikke gjeldende regelverk, men må ses på som en god pedagogisk illustrasjon for politiets hjemmelsgrunnlag for maktanvendelse. Maktpyramiden har blitt brukt til dette formål av både regjeringen²¹ og tingretten²² og har blitt aktivt brukt under min utdanning på Politihøgskolen.

2.2 Patruljehundens bruksområde og dens plassering på maktpyramiden

Bruk av hund ikke er representert på maktpyramiden. Patruljehundens plassering på maktpyramiden kan diskuteres. Tar man utgangspunkt i at maktbruk med hund innebærer at den skal bite en person, vil hunden havne høyt opp på pyramiden. Patruljehunden vil uansett ha begrenset med bruksområder om den permanent skal plasseres så høyt. Den blir for eksempel brukt aktivt i søk etter personer. Søk etter personer kan skje i forbindelse med en pågripelse, men også etter savnede personer, noe som vil kreve vidt forskjellige hjemmelsgrunnlag og ligge langt fra hverandre på maktpyramiden. Søk etter savnede vil nok falle helt utenfor maktpyramiden og maktbegrepet. Ifølge studieplanen for nye hundeførere har patruljehunden følgende bruksområder:

- «redningstjeneste (sporsøk, overværssøk, lyttepost og redningstjeneste-vinter)
- etterforskning, åstedssikring og åstedssøk
- pågripelser (skarpe oppdrag)
- massetjeneste (sperre- og ryddetjeneste)
- vakt og sikring
- patruljetjeneste (bil- og fotpatrulje)
- forebyggende tjeneste»²³.

Som vi ser har patruljehunden mange oppgave som plasseres lavt på maktpyramiden, og mange oppgaver som faller utenfor maktpyramiden. Det er kun pågripelse (skarpe oppdrag) som direkte havner høyt på maktpyramiden og som i utgangspunktet fører til at hunden biter en annen person. Man kan også tenke seg at massetjeneste, vakt og sikring og patruljetjeneste

---

²¹ NOU 2017:9:60

²² Nord-Troms tingrett 2010-128042:s.4

²³ Politihøgskolen 2014:1

potensielt kan føre til et skarpt oppdrag. Når det kommer til bruk av patruljehund som et maktmiddel, har Politidirektoratet instruksfestet anvendelsesområdet til patruljehunden. Man ser at for eksempel redningstjeneste og mange av etterforskningsoppgavene ikke er områder der patruljehunden blir brukt som et maktmiddel:

«Patruljehunden kan brukes som maktmiddel for å redde liv, begrense skade på person eller eiendom, sikre bevis, anholde/pågripe/innbringe personer, og ivareta politiets ansvar for beskyttelse av offentlig orden eller samfunnsinteresser, når lempeligere midler må antas utilstrekkelige eller uhensiktsmessige eller forgjeves har vært forsøkt.»²⁴

Slik jeg leser denne instruksen begrenser den ikke patruljehundens bruksområder som et maktmiddel, men stadfester at så lenge bruken er nødvendig og forsvarlig²⁵, kan hunden brukes til det meste av politiets oppgaver. Instruksen sier blant annet «[...] ivareta politiets ansvar for beskyttelse av offentlig orden eller samfunnsinteresser[...]»²⁶. Dette favner mange områder som ikke blir dekket av resten av instruksens. Instruksens åpner for et meget vidt bruksområde av patruljehunden som et maktmiddel.

Hundens manglende plassering på maktpyramiden «[...] kan bero på den store variasjonen i hundenes skarphet.»²⁷. Bruksområdet spenner ifra tilstedeværelse til helt opp under skytevåpen. Tingrettsdommen som omhandler ulovlig maktbruk med patruljehund nevner noe om patruljehundens plassering på maktpyramiden. Dommer i denne saken skriver at det «[...] ikke er unaturlig å likestille det med slag/spark eller bruk av kølle.»²⁸. Som vi har sett er slag og spark plassert rett under bruk av skytevåpen. Retten plasserte patruljehunden høyt oppe på maktpyramiden, noe som gjør at hundefører bør se på sin bruk av hund som et svært inngripende og alvorlig maktmiddel. Spesialenheten skriver i flere av sine publiserte avgjørelser at patruljehunden «[...] er klassifisert som et skarpt redskap [...]»²⁹.

En interessant tanke er om patruljehunden burde sammenlignes med andre maktmidler som batong, pepperspray eller skytevåpen. Kanskje er hunden nærmere et eget individ som i større

---

²⁴ Politidirektoratet 2017:7

²⁵ Politiloven 1995:§6

²⁶ Politidirektoratet 2017:7

²⁷ Glasø 2014:83

²⁸ Nord-Troms tingrett 2010-128042:s.4

²⁹ Spesialenheten 2009: sak nr.17 Ref. Nr.10284093

grad bør sammenlignes med politibetjenten. Ser man på maktpyramiden er mange av trinnene representert av politibetjenten i seg selv, uten andre maktmidler. For eksempel tilstedeværelse, verbal makt, pågripelsesteknikker og slag og spark. På den måten er politibetjenten i seg selv både høyt og lavt på maktpyramiden. Dette kan også gjelde patruljehunden. Der batong, pepperspray og skytevåpen har definerte bruksområder og virker på ganske spesifikke måter, er patruljehunden mye mer dynamisk i bruken, har eget instinkt og kan representere både høy og lav trussel. I tillegg vil størrelse, styrke og aggressivitet variere på hundene, noe som gjør at forskjellige hunder ikke utgjør samme trussel. Det er store forskjeller på hundene, noe som vil ha betydning for den enkelte hundeførers vurdering av maktbruken.

En annen forskjell mellom patruljehundens og mange av de andre maktmidlenes bruksområder er i hvilke situasjoner de blir brukt. Der batong, pepperspray, pågripelsesteknikker og i stor grad skytevåpen blir brukt mot personer om står på kort avstand til tjenestepersonen og i de noen tilfeller er på vei mot politibetjenten eller en annen person i nærheten av politibetjenten, har ikke patruljehunden samme begrensninger når det kommer til nærhet. En oppgave som naturlig tillegges en patruljehund kan være å innhente personer som er på vei vekk fra tjenestepersonene eller situasjonen. Dette innebærer at avverging av straffbare handlinger ikke lenger er hovedgrunnen til et angrep fra hunden, men snarere å innhente personer som har gjort seg skyldig i, eller i stor grad mistenkes for å ha gjort noe straffbart.

Cole (2012) skriver at rasene schæfer og malinois³⁰ har en topphastighet på opp mot 50 km/t.^{31 32} Det er utrolig fort, og gjør hundene godt egnet til å innhente personer som prøver å unndra seg politiet.

Videre i denne oppgaven bruker jeg mest plass på politiets bruk av hund i situasjoner der patruljehunden ville falt inn høyt på pyramiden. Enkelt sagt der hunden skal gå til angrep på personer.

---

³⁰ De to typer hunderaser som blir bruk som patruljehunder i politiet.

³¹ Cole 2012: Oppgir hastighet på 30 mph som utgjør ca. 50 km/t.

³² Til sammenligning: Usain Bolt (verdens raskeste mann på 100m) har nådd en topphastighet på ca. 44 km/t:

3 Drøfting av rettskildene

3.1 Kort om inngrepshjemler

For å hjemle politiets bruk av makt må det foreligge en inngrepshjemmel.³³ Politiloven §7 gir politiet hjemmel til å gripe inn i en situasjon for å stanse forstyrrelser av den offentlige ro og orden, for å ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller for å avverge eller stanse lovbrudd³⁴. Dette er politiets hovedhjemmel for inngrep overfor personer etter politiloven, men man har også inngrepshjemler etter straffeprosessloven³⁵. Disse sier ikke noe om hvilke metoder som skal eller kan brukes for å gjennomføre inngrep, men sier noe om vilkår for å kunne gjøre inngrep. For å i det hele tatt kunne anvende makt må det foreligge en inngrepshjemmel.

3.2 Politiets maktutøvelse generelt

Politoloven §6 er metodehjemmelen³⁶ som sier noe om hvordan politiets inngrep kan eller skal gjennomføres, men er ikke en inngrepshjemmel i seg selv. Auglend et al. (2004) skriver: *«Bestemmelsen kommer således bare til anvendelse der maktbruk er forenlig med det aktuelle hjemmelsgrunnlaget.»*³⁷ Pl.§6 gjelder så lenge en politibetjent handler i kraft av sin politistilling, og politiet kan kun bruke makt når tjenesteoppdraget, tjenestehandlingen eller tjenesteutførelsen gir grunnlag for det. Dette leses ut fra pl.§6, 4. ledd:

*«Politiet kan anvende makt under tjenesteutførelsen i den utstrekning det er nødvendig og forsvarlig.»*³⁸

Politoloven §6 setter klare rammer for politiets bruk av makt. Maktanvendelsen politiet bruker i et tjenesteoppdrag må være nødvendig³⁹. Den enkelte politibetjent må i alle situasjoner vurdere om hans eller hennes inngrep er nødvendig for å nå målet med tjenesteoppdraget. Først og fremst utgår det av pl.§6 at politiet skal forsøke å løse oppdrag uten bruk av fysisk makt, og at man skal forsøke å nå tjenesteoppdragets mål *«[...] gjennom opplysning, råd,*

---

³³ Grunnloven 1814:§113

³⁴ Politiloven 1995:§7, 1. ledd

³⁵ Straffeprosessloven 1981:fjerde del

³⁶ Strategisk Stab, Oslo Politidistrikt 2014: 5-6

³⁷ Auglend et al 2004: 427

³⁸ Politiloven 1995:§6, 4. ledd

³⁹ Politiloven 1995:§6, 4. ledd

*pålegg eller advarsel eller ved iverksettelse av regulerende eller forebyggende tiltak.»*⁴⁰

Lovgivers intensjon er på det klare at politiet skal løse sine oppdrag med minst mulig bruk av fysisk makt. Først når verbal kommunikasjon ikke fører frem, kan politiet oppjustere maktbruken til fysisk maktanvendelse. Dette blir også belyst på en god måte i maktpyramiden. Ved å se pl.§6 sammen med maktpyramiden har man et godt bilde på hvordan politiet bør tenke under oppdrag. På et generelt grunnlag at skal politiet løse oppdrag og gjøre inngrep på et så lavt nivå som mulig. I alle oppdrag skal man ha prøvd eller vurdert de svakere midlene før man tyr til sterkere midler, altså det såkalte «*minste middel prinsippet*»^{41,42} Man begynner på bunnen av maktpyramiden, og klatrer oppover ved behov. Om en situasjon kunne vært løst med et mindre inngrepende maktmiddel vil det middelet som ble brukt ikke ha vært nødvendig. Dette er også en løpende vurdering. Det vil si at når målet med bruken av maktmiddelet er oppfylt, for eksempel at man har kontroll på den pågrepne, skal maktbruken opphøre.

Det at et tiltak er nødvendig kan likevel ikke sies å være nok. Maktanvendelsen må også være forsvarlig⁴³ og stå i forhold til situasjonens alvor⁴⁴. Forsvarlighets og forholdsmessighetsvurderingen innebærer mange av de samme momentene.⁴⁵ Jo mindre alvorlig en situasjon er, desto lavere maktmiddel har politiet adgang til å bruke, som illustrert i maktpyramiden. Forholdsmessighet beror på avveiningen mellom formålet med og viktigheten av å gripe inn i den konkrete situasjonen, opp mot hvor tyngende inngrepet er overfor den det gjelder.⁴⁶ I tillegg nevner pl.§6 at «*[...]omstendighetene for øvrig[...]*»⁴⁷ skal vurderes før maktbruk anvendes. Alder på personen som makt skal anvendes mot og betjentens egne ferdigheter kan være eksempler på andre omstendigheter som bør vurderes før et maktmiddel benyttes.

Som vi har sett er tjenestehandlingene i liten grad detaljstyrt av pl.§6. Lovgiver har erkjent at alle situasjoner er ulike og gitt ansvaret til den enkelte politibetjent å skulle vurdere situasjonen. Det er helt klart store rom for vurderinger. Man kan kalle det en vid hjemmel for

---

⁴⁰ Politiloven 1995:§6, 1. ledd

⁴¹ Fredriksen og Spurkland, 2015: kapittel 3.2

⁴² Politiloven 1995:§6, 2. ledd

⁴³ Politiloven 1995:§6, 4. ledd

⁴⁴ Politiloven 1995:§6, 2. ledd

⁴⁵ Strategisk Stab, Oslo Politidistrikt 2014: fotnote 6

⁴⁶ Auglend et al: 68-69

⁴⁷ Politiloven 1995:§6, 2. ledd

politiet til maktanvendelse, men det ligger også et stort ansvar på den enkelte politibetjent og vedkommendes evne til å foreta en helhetlig og kvalifisert vurdering av hver enkelt situasjon.

3.3 Maktutøvelse med patruljehund

Politihunden er ikke nevnt i politiloven, men all maktbruk av politiet er regulert av den. Det vil si at uansett hvilket maktmiddel du bruker, i enhver situasjon, må hver enkelt politibetjent som foretar en tjenestehandling vurdere denne handlingen i lys av politiloven §6. Dette gjelder også i høyeste grad hundeføreren. Det vil si at hundefører må foreta en nødvendighetsvurdering, forholdsmessighetsvurdering og vurdere om bruken av hund står i forhold til situasjonens alvor. I tillegg må hundefører her som i alle andre situasjoner vurdere formålet med maktbruken og andre omstendigheter.

Spesialenheten, blant andre, mente det ble kompliserende å skulle vurdere maktbruken med patruljehund uten å ha et instruksverk som gav noen retningslinjer utover pl.§6.⁴⁸

Politidirektoratet utgav i 2017 en instruks som inneholder gjeldende praksis for patruljehunder.⁴⁹ Denne instruksen gir tilsynelatende ikke noen særlig dypere forståelse av hvordan man skal bruke patruljehunden som et maktmiddel, men stadfester at bruken skal forstås utfra vilkårene i pl.§6. Slik jeg leser instruksene finner jeg stort sett det samme som står i pl.§6. Det viser at instruksgeber har valgt å fortsette praksisen med at hundeføreren selv må ta, og er den best kvalifiserte til å ta en helhetlig vurdering av situasjonen for å treffe en beslutning om bruk av makt. Det er uklart om dette hjelper spesialenheten og gjør det mindre «kompliserende». Instruksene presiserer momentene i pl.§6 og annen gjeldende praksis og konkretiserer den inn mot bruk av patruljehund som maktmiddel. Det er pl.§6 som er hovedbestemmelsen for politiets maktbruk med hund, men instruksene er med på å tydeliggjøre hvordan vilkårene i pl.§6 skal forstås opp mot bruk av patruljehunden.

3.3.1 Nødvendighet

For at politiet skal kunne bruke makt er det et krav om at maktbruken er nødvendig for at oppdraget skal løses.⁵⁰ Nødvendighetskravet kan sies å inneholde to momenter. Hundefører må for det første stille seg spørsmålet om bruken av patruljehund er nødvendig for at målet med oppdraget skal nås: «*De midler som anvendes, må være nødvendige og stå i forhold til*

---

⁴⁸ Spesialenheten 2008:Sak nr.1. Ref. Nr.10240804

⁴⁹ Politidirektoratet 2017:kapittel 5

⁵⁰ Politiloven 1995:§6, 2. ledd

[...] tjenestehandlingens formål [...]»⁵¹. Videre må hundefører vurdere om bruken av patruljehunden er minste maktmiddel for å nå oppdragets mål. Man kan si at dersom et lempeligere middel vil fungere er det ikke nødvendig og sende patruljehunden i angrep. PODs instruks bruker nesten samme ordlyd som pl.§6 når det kommer til «minste middel» - regelen: *«Patruljehund kan brukes som maktmiddel [...] når lempeligere midler må antas utilstrekkelige eller uhensiktsmessige eller forgjeves har vært forsøkt.»*⁵². En typisk situasjon der en patruljehund vil være hensiktsmessig å bruke er når en person prøver å stikke seg unna politiet til fots. Her vil fysiologiske momenter hos både personen som skal pågripes og hos hundefører være av betydning for om nødvendighetskravet er oppfylt. Dersom hundefører åpenbart er i stand til å innhente personen selv vil det ikke være nødvendig å sende hunden i angrep. Dette er fordi at et angrep med hund står høyere på maktpyramiden enn pågripelsesteknikker fra en politibetjent og dermed vil politibetjenten være et lempeligere middel enn patruljehunden. Er derimot personen åpenbart veldig rask og har fått et forsprang på politibetjenten, og han i tillegg forgjeves har forsøkt å ta igjen personen, vil det kunne være nødvendig å sende hunden i angrep for å stanse personen.

Før patruljehunden sendes i angrep skal, hvis omstendighetene tillater det, hundefører gi pålegg og en advarsel om at patruljehund vil bli brukt om pålegget ikke etterkommes. Dette kan leses ut fra pl.§6 første ledd som sier at oppdraget skal forøkes nådd gjennom blant annet pålegg og advarsler. Dette er tatt med i PODs instruksverk om bruk av patruljehund⁵³, og har vært gjeldende praksis også før instruksene kom i 2017. Auglend et al. skriver følgende i 2004:

*«Før politihund benyttes som maktmiddel, skal det gis tydelig varsel om at dette vil bli følgen dersom ikke politiets påbud etterkommes.»*⁵⁴

Pålegget om å stanse, og advarsel om bruk av patruljehund blir et siste forsøk på å nå tjenesteoppdragets mål om en løsning uten bruk av patruljehunden, som er et skarpt og inngrepene maktmiddel. Det vil si at om en klarer å nå oppdragets mål med lempeligere midler enn angrep med hund, slik som pålegg og advarsler er, er ikke hundeb Bruken nødvendig. Derfor er det viktig å gi personer en siste sjanse til å overgi seg uten bruk av

---

⁵¹ Politiloven 1995:§6, 2. ledd

⁵² Politidirektoratet 2017:7

⁵³ Politidirektoratet 2017:7

⁵⁴ Auglend, Mæland og Røsandhaug 2004:440

fysiske inngrep. Det må også anses som påkrevd at det må foreligge en hjemmel om inngrep og at vilkår for bruk av patruljehund som metode er oppfylt før man kan true med bruk av hund. Det vil være uhensiktsmessig å true med bruk av hund om ikke vilkår for bruk er oppfylt og man kan sette truslene til verks.

3.3.2 Forholdsmessighet og forsvarlighet

Videre må hundefører vurdere forholdsmessigheten og forsvarligheten av inngrepet opp mot situasjonen. Før hundefører velger å benytte patruljehunden som et maktmiddel må han ha vurdert om bruk av hund i denne situasjonen står «[...] i forhold til situasjonen alvor[...]»⁵⁵. Viktigheten av inngrep blir større jo mer alvorlig situasjonen er. Instruks om bruk av patruljehund spesifiserer også vilkårene forholdsmessighet og forsvarlighet i pl.§6 når det står at «*Det skal løpende foretas en vurdering av om bruken av patruljehund er nødvendig, forsvarlig og forholdsmessig.*»⁵⁶.

Det vil være stor forskjell på et mindre tyveri⁵⁷ i en butikk og et bankran⁵⁸. I et mindre tyveri i en butikk vil det kanskje aldri være forholdsmessig for en hundefører å sende hunden i angrep, selv om det er nødvendig for å stanse gjerningspersonen. Tyngden av inngrep med en patruljehund står ikke i forhold til situasjonens alvor, som her er et mindre tyveri av liten verdi. Samfunnsinteressene er ikke stor nok til å kunne forsvare et hundeangrep på en person i en slik situasjon. I et bankran derimot, vil et angrep oftere stå i forhold til situasjonens alvor. Det å hindre en volds- og/eller trusselutøver fra å stikke seg unna med et utbytte fra en bank må sies å være meget viktig. Han har gjort seg skyldig i alvorlig kriminalitet og tyngden av inngrepet en patruljehund utgjør er ikke større enn interessene for å få stanset gjerningspersonen.

Hvordan man velger å bruke patruljehunden og i hvilke situasjoner den blir bruk i, samt målet med tjenesteoppdraget vil spille inn. I mange saker blir som nevnt patruljehunden brukt til å innhente personer som allerede har gjort seg skyldig i et straffbart forhold og da er også faren forbundet med forholdet ofte over. Det kan da tenkes at det kreves en mer alvorlig situasjon dersom et angrep med hund skal være forsvarlig og forholdsmessig i situasjoner der

---

⁵⁵ Politiloven 1995:§6, 2.ledd

⁵⁶ Politidirektoratet 2017:7

⁵⁷ Straffeloven 2005:§321 jf.§323

⁵⁸ Straffeloven 2005:§327

gjerningspersonen har avstått fra handlingen og prøver å stikke seg unna, enn i situasjoner der patruljehunden angriper for å avverge en straffbar handling.

Ved bruk av patruljehund står hundefører i en situasjon der en avgjørelse skal tas på bakgrunn av den informasjon han innehar der og da. Fakta som fremkommer etter at situasjonen er avsluttet, og som hundefører ikke har noe grunnlag for å vite, kan derfor ikke tas med i vurderingen av om hundefører har opptrådt straffbart ved å sende hunden i angrep. Et eksempel på dette: Hundepatruljen etterfølger en bil som ikke har stoppet for kontroll. Bilen har kjørt meget farlig og har vært til stor fare for andre trafikanter. Personen i bilen stopper etterhvert og løper. Hundefører bestemmer seg da for å sende hunden i angrep, og hunden innhenter personen og biter slik som hunden er opplært til. Når hundefører får kontroll på personen oppdager han at personen er 14 år gammel. Det ville kanskje ikke vært forsvarlig å sende hunden i angrep om hundefører visste personens alder, men om hundefører ikke hadde forutsetninger for å vite det, kan man heller ikke legge det til grunn for vurderingen av maktanvendelsens lovlighet.

Det er som nevnt en «[...] løpende vurdering[..]»⁵⁹ av situasjonen med de opplysningene som dukker opp underveis som er avgjørende for lovligheten av maktbruk med patruljehund. Det betyr at hundefører må kunne stanse hunden på et hvert trinn av angrepet. Eksempel på dette kan være at en person prøver å stikke seg unna en hundepatrulje. Hundefører gir personen pålegg om å stanse og truer med å slippe patruljehunden om dette ikke etterkommes. Hundefører slipper hunden som opptar jakten og går til angrep, men personen stopper og overgir seg før hunden er kommet bort til ham. Hundefører må da kunne stoppe hunden fra å bite da det ikke er forsvarlig og la patruljehunden bite en person som har overgitt seg. Det er heller ikke nødvendig å bruke hunden som maktmiddel for å stanse personen.

3.3.3 Oppsummering av maktutøvelse med patruljehund

Oppsummert vil dette si at all maktanvendelse med patruljehund må vurderes etter vilkårene i politiloven §6 generelt og instruks om bruk av patruljehund spesielt. Metodehjemmelen i pl. §6 gir en vid adgang til å bruke makt med lite detaljstyring. Det er lovgivers intensjon at det er den enkelte hundefører som er best egnet til å vurdere maktbruken i hver enkelt situasjon.

---

⁵⁹ Politidirektoratet 2017:7

For å kunne bruke patruljehunden som et maktmiddel må momentene i pl.§6 være vurdert og situasjonen må være egnet til et slikt inngrep. Inngrepet må være forsvarlig og nødvendig. Hvis hundefører har andre måter å løse et oppdrag på som vil være mindre inngripende enn å bruke hunden, vil et angrep med hund være et ulovlig inngrep. «Når omstendighetene tillater det [...]»⁶⁰ skal hundefører også gi personer pålegg og varsle om at patruljehunden blir brukt om personen velger å ikke etterkomme dette pålegget. Hvis situasjonen er av bagatellmessig art, selv om det er nødvendig å bruke hund for å løse oppdraget vil bruken av patruljehunden være ulovlig fordi den ikke er forsvarlig og forholdsmessig. Hundefører og patruljehund har gjennomgått en utdanning⁶¹ som skal gi et grunnlag for å treffe riktige beslutninger. Dette har lovgiver tiltro til. Med en så generell metodehjemmel stilles store krav til hundeførers vurderinger og hundens lydighet for å kunne oppfylle lovens krav om den løpende vurderingen av nødvendighet, forsvarlighet og forholdsmessighet.

3.4 Vurdering av vilkårene i §6

Det kan være enkelt og greit å forstå prinsippene om nødvendighet, «minste middel», forsvarlighet og forholdsmessighet, men vurderingen av om den enkelte situasjon oppfyller vilkårene for å utøve et maktmiddel, samt vurderingen av de forskjellige maktmidlene opp mot hverandre, kan være vanskelig å foreta. Heftet «Rett på gata – Bruk av fysisk makt»⁶² lister opp 9 punkter som er sentrale for å foreta en vurdering av villkårene i pl. §6:

- *«Om det finnes alternative maktmidler og handlingsalternativer.*
- *Om situasjonen er tidskritisk.*
- *Muligheten for bistand fra andre polititjenestepersoner.*
- *Hvor tungtveiende interesser som ivaretas.*
- *Hvor risikofylt maktbruken/metoden er.*
- *Risikoen for skader på utenforstående ved bruk av metoden*
- *Risikoen for at den det gripes inn overfor skader andre.*
- *Tjenestepersonens erfaring og trening.*
- *Sårbarheten til den det gripes inn overfor.»*

---

⁶⁰ Politidirektoratet 2017:7

⁶¹ Politidirektoratet 2017:6-7

⁶² Strategisk Stab, Oslo Politidistrikt 2014:11-12

Alle disse momentene er viktige vurderingspunkter med tanke på et angrep fra en patruljehund, men jeg har valgt å trekke frem tre av momentene i denne listen som jeg mener er særdeles viktige: «Hvor risikofylt maktbruken/metoden er», «Risikoen for skader på utenforstående ved bruk av metoden» og «Tjenestepersonens erfaring og trening».

3.4.1 Hvor risikofylt maktbruken/metoden er

Hvor risikofylt bruk av patruljehund som maktmiddel er vil variere fra hund til hund. Størrelse, aggressivitet, trening og samhandling mellom hund og hundefører er noen momenter som vil avgjøre hvor risikofylt patruljehundens bruk er. Hvor mye klær har personen som står overfor maktbruk med patruljehund på seg, er et annet moment. Det er stor forskjell på om personen går med tykk jakke eller med en kortermet trøye. Men generelt er det klart at skadepotensialet til en patruljehund som biter en person må vurderes som stor. Det er en vesentlig sjans for at en person må ha legehjelp i etterkant av et bitt. Derfor er det kritisk viktig at hver enkelt hundefører har et bevisst forhold til sin egen hund og skadepotensialet den har. For eksempel vil skadepotensialet være større på et barn enn en stor og robust voksen person. For å eksemplifisere hvor stort skadepotensiale en patruljehund kan ha overfor et barn kan man se på saken om patruljehunden Pelle som i 2013 angrep en jente på syv år. Dette var ikke i tjeneste, men det gir et bilde på hvor stort skadepotensiale en patruljehund har. Vg.no beskriver jenta som «*Blodig og med store smerter [...]*» og at «*Hunden hadde revet av flere muskler og sener i høyre skulder [...]*»⁶³. Videre nevnes det at hun måtte gjennom to operasjoner og ble lagt i narkose tre ganger. Skadene som blir beskrevet må sies å være av svært alvorlig karakter og tjener som eksempel på skadepotensialet til en patruljehund.

3.4.2 Risikoen for skader på utenforstående

Risikoen for skader på utenforstående ved bruk av metoden vil også være svært avgjørende i spørsmålet om forsvarlighet og forholdsmessighet. For å demonstrere viktigheten av dette vil jeg vise til en sak som ble anmeldt til spesialenheten.⁶⁴

Spesialenheten skriver at person A slår person B gjentatte ganger. En hundefører i politiet slipper patruljehunden sin på A når A prøver å stikke seg unna. Når politiet har fått kontroll på A og har satt på ham håndjern, velger B å angripe A slik at både A og politibetjentene

---

⁶³ Erikssen, Haugan, Nordby, Tommelstad og Bergland 2014

⁶⁴ Spesialenheten, 2008: sak nr.1. Ref. nr.10240804

faller på bakken. Hundefører sier da «ta mannen» med intensjon om at hunden skal bite B for å stanse angrepet. Hunden velger imidlertid å bite A på nytt, selv om A var i håndjern og det var B som utgjorde trusselen på dette stadiet av situasjonen.

Hvor stor risiko utgjør patruljehunden for utenforstående? I saken over er ikke A en utenforstående, men hunden bet like fullt en person som var under kontroll og vilkårene for bruk av patruljehund var ikke oppfylt lenger med tanke på A. For å sikre kontroll over A var det ikke lenger nødvendig med bruk av hunden da han var i håndjern og ledsaget av to tjenestepersoner. Vilråene kan imidlertid vurderes som oppfylt med tanke på å stanse angrepet til B. B angrep A som ble ledsaget av to politibetjenter slik at alle gikk i bakken og dermed hadde begrenset med muligheter for å stanse angrepet. Så man kan argumentere for at det var nødvendig å bruke patruljehunden som et maktmiddel for å sikre kontroll over B som utgjorde en trussel mot A og de to politibetjentene. A var også på mange måter forsvarsløs da han hadde håndjern på seg. B slo og sparket mot A som må sies å være alvorlig. Det må da sies å være både nødvendig og forsvarlig å gripe inn med patruljehund i en slik situasjon. Men tross hundeførers intensjon, fulgte hunden eget instinkt og bet feil person.

Det må da kunne sies at det er en sjanse for at hunden angriper feil person så lenge det er flere personer til stede. Hvis det er fare for at patruljehunden kan komme til å bite feil person, og dermed utøver makt som ikke oppfyller vilkårene i pl.§6, må situasjonens alvorlighet være større for å svare til vurderingen om forsvarlighet og forholdsmessighet. Forholdet som personen mistenkes for må være enda mer alvorlig jo større sjansen for å bite feil person er. Kanskje vil det være utelukket å bruke patruljehund som et maktmiddel hvis sjansen for å bite feil person er til stede. Her må hver enkelt hundefører ha god nok kjennskap til sin hund for å kunne ta vurderingen. Vi kommer igjen til at det er en helhetlig vurdering av situasjonen slik den er på det aktuelle tidspunktet som avgjør.

3.4.3 Tjenestepersonens trening og erfaring

Tjenestepersonen og patruljehundens trening og erfaring blir også avgjørende for forsvarligheten og forholdsmessigheten. Instruks for bruk av patruljehund som maktmiddel presiserer at patruljehund og hundefører «[...] skal gjennomføre relevant vedlikeholdstrening og kvalitetskontroll.»⁶⁵

---

⁶⁵ Politidirektoratet 2017:7

Jeg har flere ganger vært inne på at det er forskjell på patruljehundene i politiet. Ingen individer er like. Et av momentene som skiller de forskjellige hundene er trening og erfaring, og samhandling mellom hund og fører. Det er så klart et minimumskrav av ferdigheter for å bruke hunden i aktiv tjeneste, men utenom det vil det være alt fra hundeevipasjer⁶⁶ som er akkurat gode nok, til hundeevipasjer som er meget dyktige på det de gjør.

3.5 Momenter fra tingrettsdom

Nord-Troms tingrett har avsagt en dom mot en hundefører på bakgrunn av følgende hendelsesforløp:⁶⁷ En politipatrulje søkte etter en person som hadde stukket av fra en kontroll. Det ble bedt om bistand fra en hundepatrulje da det kunne bli behov for sporsøk etter personen. Mistenkte, B, ble etterhvert funnet av en annen politibetjent på en avsats under en kai i nærheten. B ble beordret opp, og det ble truet med bruk av hund om ikke personen etterkom pålegget. Det fremkommer ikke hvem som fremsatte trusselen.

Her kan man stille spørsmål ved hjemmelsgrunnlaget for bruk av hund. Det ble truet med bruk av hund om ikke B etterkom pålegget fra politiet, og vilkårene for bruk må være oppfylt før man kan true med bruk. B utgjorde ingen trussel der han satt under kaia og hadde antagelig meget begrenset med muligheter for å stikke seg unna politiet fra stedet han satt. Dette kan peke på at det verken var forsvarlig eller forholdsmessig og angriper med en hund i denne situasjonen. Videre kan det neppe sies å ha vært nødvendig eller formålstjenlig å bruke patruljehunden for å få mannen opp. Det var flere politibetjenter til stede, og i henhold til «minste middel»-prinsippet skulle det vært forsøkt å få han opp ved hjelp av betjentene før man vurderte bruk av hund. Når det er sagt, så er neppe hund et egnet middel for å få en person opp fra en avsats under en kai.

B etterkom imidlertid pålegget og klatret opp på kaia. Retten la til grunn at to politibetjenter fikk B i bakken slik at han ble liggende på magen. Betjentene hadde kontroll på hver sin arm og har forklart at de ikke hadde «[...] særlig problem å kontrollere han og at han raskt ga opp motstanden.»⁶⁸. Mens B lå på bakken med to politibetjenter som hadde kontroll på ham,

---

⁶⁶ Samlebetegnelse på hund og hundefører.

⁶⁷ Nord-Troms tingrett 2010-128042: s.3

⁶⁸ Nord-Troms tingrett 2010-128042: s.4

sendte hundefører hunden sin frem slik at den beit B i låret.⁶⁹ Det er på det rene at dette er ulovlig maktbruk fra hundeførers side. Det var ikke nødvendig å bruke hunden, som ligger høyt oppe på maktpyramiden, for å sikre kontroll over B. Politibetjentene brukte pågripelsesteknikker, som er et lempeligere maktmiddel, og hadde dessuten kontroll over situasjonen. Vilkårene i pl.§6 om nødvendighetsprinsippet var ikke oppfylt. Maktbruken gikk langt ut over det lovlige og tingretten fant den så grovt at det var en straffbar maktutøvelse fra hundeførers side.

4 Konklusjon

Vi har sett at politiloven §6 er en metodehjemmel som gir vide adganger til bruk av makt og i svært liten grad detaljstyrer politiets maktbruk. Politidirektoratets instruks om bruk av patruljehund som maktmiddel fra 2017 viderefører vilkårene i pl.§6 og tidligere praksis, og detaljstyrer hundeførere i liten grad. Som for annen maktbruk, må også hundeførere vurdere nødvendighet, forsvarlighet og forholdsmessighet i forbindelse en med inngripen. Når det gjelder politiets adgang til å bruke makt generelt, og patruljehund som et maktmiddel spesielt, er det derfor vanskelig å skulle trekke ei linje som sier hvor grensa går mellom lovlig og ulovlig maktbruk.

Det at patruljehund som maktmiddel i liten grad er detaljstyrt betyr likevel ikke at terskelen for faktisk bruk er lav. Men det tvinger hundeførere i politiet til å måtte gå gjennom en tankeprosess der de vurderer nødvendighet, forsvarlighet og forholdsmessighet opp mot det spesifikke oppdraget.

Vi har sett at patruljehunden som maktmiddel har et svært høyt skadepotensiale og derfor bør plasseres høyt på maktpyramiden. Bruken må således vurderes ut fra det. Hundeførere skal i tillegg gjøre seg opp en mening om hensikten med oppdraget og om det finnes andre omstendigheter som gjør at hund ikke egner seg til å løse oppdraget.

Hver enkelt politibetjent må ha et særdeles bevisst forhold til seg selv og sin hund for å kunne gjøre lovlige, og ikke minst hensiktsmessige inngrep med patruljehunden. Vi ser at det kun

---

⁶⁹ Nord-Troms tingrett 2010-128042: s.4

har vært en dom på feil bruk av patruljehund i retten som er direkte knyttet til dette temaet og denne problemstillingen. Dette kan være en indikasjon på at bruken av patruljehund som maktmiddel i politiet er godt nok regulert. Det tyder også på at det utdannes hundeførere og patruljehunder som er godt skikket til å ta avgjørelser om hensiktsmessig og lovlig bruk av patruljehund som maktmiddel innenfor de rettslige rammene.

5 Litteraturliste

5.1 Lovverk og instruks

Grunnloven. (1814). Kongeriket Norges Grunnlov (LOV-1814-05-17). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17?q=grunnloven>

Hundeloven. (2003). Lov om hundehold (LOV-2003-07-04-74). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-74?q=hundeloven>

Menneskerettsloven. (1999). Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (LOV-1999-05-21-30). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30?q=menneskerettighet>

Politidirektoratet. (2017). *Instruks om bruk av enkelte typer maktmidler i politiet*. (Rundskriv 2017/010). Hentet fra <https://www.politilederen.no/dokumenter/POD/POD%20rundskriv%202017-010%20Instruks%20om%20enkelte%20typer%20maktmidler%20i%20politiet.pdf>

Politi loven. (1995). Lov om politiet (LOV-1995-08-04-53). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53?q=politi loven>

Straffeloven. (2005). Lov om straff (LOV-2005-05-20-28). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=straffeloven>

Straffeprosessloven. (1981). Lov om rettergangsmåten i straffesaker (LOV-1981-05-22-25). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-22-25?q=straffeprosess>

5.2 Rettsavgjørelser og Spesialenheten

Nord-Troms tingrett. (2010). TNHER-2010-128042. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/TRSTR/avgjorelse/tnher-2010-128042>

Norges Høyesterett. (2007). HR-2007-1474-A – Rt-2007-1172. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/HRSTR/avgjorelse/hr-2007-1474-a>

Spesialenheten. (2008). *Bruk av politihund*. (sak nr.1. Ref. nr.10240804). Hentet fra:
<http://www.spesialenheten.no/Bokmål/Avgjørelser/Erfaringslæringadministrativeavgjørelser/TabId/174/ArtMID/591/ArticleID/85/Saker-sendt-til-administrativ-vurdering-2008.aspx>

Spesialenheten. (2009). *Maktbruk ved bruk av tjenestehund*. (sak nr. 17. Ref. Nr. 10284093).
Hentet fra
<http://www.spesialenheten.no/Bokmål/Avgjørelser/Erfaringslæringadministrativeavgjørelser/TabId/174/ArtMID/591/ArticleID/86/Saker-sendt-til-administrativ-vurdering-2009.aspx>

5.3 Litteratur

Auglend, R. L., Mæland, H. J. & Røsandhaug, K. (2004). *Politirett* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Cole, L. (2012, 20 august). Which dog breeds are the fastest? Hentet fra
<https://www.canidae.com/blog/2012/08/which-dog-breeds-are-fastest/>

Erikssen, H. Ø., Haugan, B., Nordby, B., Tommelstad, B. og Bergland, C. (2014, 27. april).
Naomi (7) skambitt av politihund. *VG*. Hentet fra
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/MKdkK/naomi-7-skambitt-av-politihund>

Fredriksen, S. & Spurkland, K. (2014). *Ordensjuss*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Glasø, K. H. (2014). *Patruljehunden – En studie av hundeførerens politioperative skjønn i en kulturell kontekst*. (Masteroppgave). Hentet fra
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/39859/Patruljehunden-kopi-15-april-siste.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lie, A. L. & Lagestad, P. (2011). *Arrestasjonsteknikk*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

NOU 2017:9. (2017). *Politi og bevæpning – Legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-9/id2545750/>

Oslo Politidistrikt. (2014). *Bruk av fysisk makt - De rettslige rammene [Et hefte i serien Rett På Gata]*. Oslo: Oslo Politidistrikt. (Tilsendt av politioverbetjent Spurkland, K.)

Speedendurance. (2008, 22. august). Usain Bolt 100m 10 meter Splits and Speed Endurance. Hentet fra <http://speedendurance.com/2008/08/22/usain-bolt-100m-10-meter-splits-and-speed-endurance/>

5.4 Annen informasjonskilde

Politihøgskolen. (2014). *Utdanning for nye hundeførere i politiet med patruljehunder*. Hentet fra https://www.phs.no/Documents/2_Studietilbud/3_EVU/Godkjent%20studieplan%20nye%20hundeførere%20patruljehund%2019.2.14_revidert%20og%20godkjent%20på%20fullmakt%209.3.17.pdf?epslanguage=no